List 40. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 2. oktobra 1896.

Politiški oddelek.

Slovenščina pri sodiščih na Primorskem.

Večina Goriške, pa tudi večina Primorske sploh je slovanska, a vendar se na Primorskem jako prezira slovenščina. Pri porotnih sodiščih v Trstu, Rovinju in Gorici so vselej skoro sami italijanski porotniki, ki slovenščine ne znajo in ki so največji nasprotniki našega naroda. Taki ljudje potem sodijo slovenske zatožence. Rabiti se mora pri obravnavah tolmač, da pretolmači italijanskim porotnikom izpovedbe zatožencev in prič.

Varnost pravosodja je pri tacih razmerah pač jako majhna, tem manjše, ker so Italijani kruti in sovražniki našega naroda.

Posluje se pri zbornih sodiščih skoro izključno v laščini. Tako je goriško okrožno sodišče poslalo v Kobarid zaradi neke obravnave priči italijansko povabilo. V Kobaridu je jedna priča, neka kmetska dekle zaradi tega naredila sledečo pritožbo na pravosodno ministerstvo:

„Visoko c. kr. ministerstvo! Podpisana sem prejela od c. kr. okrožnega sodišča v Gorici povabilo k obravnavi; prilagam ga pod A. Ko sem začela čitati, videla sem, da je italijansko. Razumela nisem nič, a šele drugi so mi ga prebrali in so mi povedali, kaj hoče velesl. okrožno sodišče od mene.

Trg Kobarid je čisto slovensk in v čisto slovenskem okraju tolminskem, v deželi Goriški, kjer prebiva velika večina Slovencev. Zato mi je neumevno, kako more velesl. c. kr. okrožno sodišče pošiljati meni v Kobarid laško povabilo h kazenski obravnavi.

Jaz odločno protestujem proti takemu postopanju c. kr. oblasti proti meni kot Slovenki te dežele in prosim:

Visoko c. kr. ministerstvo pravosodja naj blagovoli naložiti velesl. c. kr. okrožnemu sodišču v Gorici, da mi mora vročiti slovensko povabilo. Sploh pa naj blagovoli poučiti c. kr. okrožno sodišče, da tudi za nas od vseh prezirane Slovence veljajo državni ustavni zakoni, da nas torej c. kr. oblasti nimajo žaliti z dopisi v tujih jezikih.“

Sedaj bodo na Dunaju vsaj zvedeli, kako se postopa proti Slovencem v Gorici. Nadejamo se, da ministerstvo pojasni pravo stališče goriški sodniji. Vsekako je žalostno, da morajo kmetska dekleta učene sodnike poučevati državne osnovne zakone, ki poslednji v dolgih tridesetih letih niso imeli časa, da bi se jih naučili.

Taki slučaji niso redkost, temveč so na dnevnem redu. Preziranje slovanščine je vedno očividneje. Seveda kriva je mnogo vlada, ki imenuje za naše sodnike, ki slovenski ne znajo.

Notar g. J. Kavčič je poslal v Gradišče slovensko vlogo, sodišče jo je vrnilo stranki brez sleherne opombe in rešitve, da si je zakon, da vsaka vloga se mora rešiti tako ali tako. Vloga je romala s pritožbo na višje sodišče, ki jo še le vroči sodišču v Gradišču. Da jo pa to sodišče reši v laškem jeziku, to je gotovo, ker tako prakso podpira samo višje sodišče. Ali — enako naj bi delala slovenska sodišča v deželi! Tudi nemške in laške vloge bi potemtakem morala reševati v — slovenščini.

O goriškem okrajnem sodišču se slišijo tožbe vsak dan. To sodišče sicer rešuje slovenske vloge tudi v slovenskem jeziku, ali zapisniki so vsi laški. To je nezakonito. Zemljeknjižni spisi se vračajo strankam z laškimi vročilnimi listi. Te dni je šla na ministerstvo pritožba v tem oziru, ker zavračanje ni nič pomagalo.

Višje deželno sodišče rešuje civilne pritožbe v laščini, a ob enem naloži prvi instanci, naj izda stranki slovenski prevod. Kolika muka je to za sodnika prve instance. Ali konečno je to vendar le prevod, kar dobi stranka v roke! Kdo jamči za točnost prevoda? Zategadel se je bil dr. Stanič pritožil na najvišje sodišče in zahteval, da mora višje deželno sodišče samo reševati slovenske vloge v slovenskem jeziku. Ali najvišje sodišče je potrdilo dosedanjo prakso. Gospodje so se gotovo zbali, da bi ob enem obsodili tudi sebe, ako bi ugodili pritožbi.

Tako postopanje nadsodišča je kvarno. Po nepotrebnem se obremenujejo sodišča prve instance. To jemlje okraj-

nim sodiščem veselje do slovenskega uradovanja, češ s tem si naložimo le novo breme prevajanja razsodb višjih instanc. Tudi nižji sodnik tako dobro ne pogodi duha utemeljevanja pri prevajanju, kakor bi ga sodnik, ki je sodeloval pri razsodbi.

Seveda to prakso so upeljali zaradi tega, ker pri nadsodiščih nimajo slovenščine veščih sodnikov.

Na taka mesta imenujejo se sami Italijani in Nemci. To pa seveda ne zaradi tega, da ni sposobnih slovanskih sodnikov za taka mesta, temveč se to dela še za to, da se ohrani kolikor je moč italijansko ali nemško uradovanje. Na višjih mestih sploh primankuje dobre volje za slovensko uradovanje.

Tako postopanje je škodljivo tudi zategadel Slovencem, ker njih sinovi pri sodiščih tako hitro ne napredujejo v službi. Zato je pa dolžnost naših slovenskih poslancev, da porabijo ves vpliv v to, da bodo višja sodišča slovenske vloge tudi slovenski reševala.

Kadar se to doseže, pridejo tudi k višjemu deželnemu sodišču slovenščine vešči možje in ti bodo tudi poskrbeli, da se pri podrejenih sodiščih odpravijo vsi nedostatki in konec bode slovenskim pritožbam.

Politični pregled.

Mac Nevin in — naša imena. — Mac Nevin, nepremagljivi paša celovški, spravil se je bil nad brata „Sablačana“ in z njima vred hotel je „posabljati“ ves slov. koroški rod. Pod kaznijo jima je zapovedal, da imata svoje slovensko ime „Zablačan“ ali „Sablačan“ pisati po nemškem pravopisju — tedaj „Sablatschan“. Naši poslanci opozorili so ministerstvo na delovanje g Mac Nevina, vsled priziva bratov Zablačanov pa se je pečala s to zadevo visoka c. kr. deželna vlada koroška ter jo z odlokom z dne 3. julija t. l., št. 3355, rešila tako, da smemo biti zadovoljni. Odlok slove tako-le: „Št. 17763. Gospodu Mihi Sablačan-u v Glinjah, obč. Medborovnica. Visoka c. kr. deželna vlada je z odlokom z dne 3. julija 1896, št. 3355, vsled priziva Lovrencija Zablačan-a in Mihe Sablačan-a, posestnikov v Glinjah, tuuradni ukaz z dne 13 prosinca 1896, št. 30 045 l 1895, s kojim se jima je v smislu cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854., drž. zak. št. 96 pod kaznijo napovedalo, da imata svoja družinska imena pisati v smislu pisave, katera se nahaja v krstnih matrikah glinjskega župnega urada, „Sablatschan“ in ne kakor doslej „Zablačan“ oziroma „Sablačan“ — razveljaviti izvolila. C. kr. okrajno glavarstvo. V Celovcu, dne 7. julija 1896. C. kr. dež. vlade svetnik Mac Nevin l. r.“ Vsled tega odloka smeta se brata Zablačana pisati kakor doslej za „Zablačana“ oziroma za „Sablačana“. A ta odlok je hkrati prevelike važnosti za koroške Slovence sploh, kajti konsekvence, katere smejo izvajati iz njega so naslednje: Vsak Slovenec sme svoje slovensko ime pisati tako, kakor se njegovo ime piše v pravilni slovenščini. Kdor se je pisal z „tsch“, „sch“, „gg“ itd., sme se od zdaj naprej pisati s slovenskim „č“, „š“, „k“, itd. Nikdo mu tega braniti ne more Tudi se sme zahtevati, da se krstne matrike popravijo v tem smislu ter da se slovenska pisava družinskih imen spoštuje tudi v uradih. Vzdramite se torej, Slovenci in Slovenke koroške, ki imate spačena in po nemško prikrojena imena, in pišite jih zanaprej tako, kakor so jih pisali vaši pradedje pred stoletji, t. j. z domačimi slovenskimi črkami!

Mac Nevin in volitve. — V celovškem okraju so volitve za Slovence neugodno izpadle in v krajih, v katerih bi smeli pričakovati zmage. Morda je to marsikomu bolj umljivo, če povemo, da tu glavari Mac Nevin V več občinah, zlasti v Slov. Plajbergu in Podgoro je g. Mac Nevin kot komisar odpravljal volilce iz volilne dvorane, češ, da tam nimajo več opravka, ko so oddali svoj glas. To se nam hkrati čudno in nepostavno zdi. Da hočejo slovenski možje pri celi volitvi biti navzoči, za to imajo uzrokov dosti. Navadno sedijo v volilnih komisijah, in tako je bilo tudi v imenovanih krajih, sami nasprotniki. Slovenski volilni možje imajo zato vendar dolžnost in pravico, da sami pazijo ali se vse v redu vrši. Pravijo sicer vsaj so navzoči politični komisarji, ki morajo gledati, da se postopa po postavi. Znani so slučaji ravno iz Rožne doline, da so bile volitve zavolj nepostavnosti ovržene, dasiravno je bil vladni komisar navzoč. Morda ve o tem tudi žlahtni g. baron Mac Nevin? — V onih krajih torej je spravil vladni komisar iz sobe vse slov. volilce, ko so šteli glasove. To je pa naravnost zoper § 36 dežel. volilnega reda, ki pravi, da smejo volilci biti v volilni sobi. Volitev je vendar javna, zakaj hoče le g. baron Mac Nevin vse opraviti tako tajno-skrivnostno, v krogu svojih ožjih somišljenikov? In nobenega drugega okraja v tem oziru ni došla nobena pritožba, samo iz celovškega. Vidi se, da tu v vsakem oziru vlada drug duh, kakor po ostalem Koroškem.

Državni zbor. — Vlada misli takoj državni zbor razpustiti, ako bi jej začel delati kake ovire. Novi volilni red se je že razglasil, in so torej nove volitve vsak čas lahko razpišejo. Razglasilo se je že tudi navodilo glede volitve v peti kuriji. Ko se državni zbor razpusti, imajo županstva razglasiti, da se pozivljajo vsi, ki imajo pravico voliti v novi kuriji, a ne občinske. Nadalje imajo vsi delodajalci naznaniti vse delavce in druge uslužence, ki imajo volilno pravico v novi kuriji. Na to se bode sestavil seznam volilcev, proti kateremu bode določen 8 dnevni rok za reklamacijo.

Otvorjenje Železnih vrat. — Minoli teden se je otvoril nov kanal pri Železnih Vratih. Železna Vrata je imenovana ožina Donave, na ogerski meji, kjer zaradi skalovja vožnja z večjimi ladijami skoro ni bila mogoča Sedaj so pa napravili nov kanal, po katerem bodo lahko vozile največje ladije. K otvorjenju tega kanala so bili prišli avstrijski cesar, srbski in rumunski kralj, vsi avstrijski in ogerski ministri in nekaj srbskih in rumunskih ministrov, blizu 3000 raznih gostov. Otvoritev je bila jako slovesna. Po otvorjenju je avstrijski cesar odpotoval v Bukarešt, kateremu potovanju se pripisuje velik političen pomen.

Moravski Čehi mislijo v posebni spomenici pojasniti grofu Badeniju svoje težnje, ko pride na Moravsko, da se vlada ne bode mogla izgovarjati, da ne pozna njih teženj. Na Moravskem vlada lahko veliko stori za Čehe. Tri četrtine dežele so češki. v deželnem zboru je pa nemška večina po vladni milosti. Če vlada porabi svoj vpliv, pa srednja stranka veleposestva zapusti Nemce in deželni zbor ne bode več oviral čeških teženj. Sedaj deželni zbor samo pospešuje nemštvo, češke potrebe pa zanemarja.

Turčija. — Zatrjuje se odločno, da je mesarsko klanje Armencev v Carigradu vodil sultan sam. Njegov ukaz je bil, da so turški vojaki in uradniki tako neusmiljeno ravnali z ubogimi Armenci. Da bi Turki Armence za tem strašneje uporneže narisali svetu, razstavili so orožje, katero so baje našli pri Armencih. To seveda je še tem bolje razburilo Turke zoper Armence. Dvomljivo je pa prav, da bi bili razstavljeno orožje res našli pri Armencih. Najbrže je bila razstava orožja le zvijača v prilog Turkom nasproti tujim velevlastim. — V Angliji še vedno ni konca gibanja proti Turčiji. Znani Gladstone je imel v Liverpoolu strog govor proti Turčiji, češ, da se mora narediti konec Turčiji in preganjanju kristijanov, Anglija naj prepriča druge velevlasti, da je ne žene sebičnost, če hoče razmere v Turčiji urediti. S pomočjo drugih velevlastij naj sultana požene iz Evrope. Dočim so se prvotno domenile Ru-

sija, Avstrija in Nemčija, da hočejo varovati Turčijo pred morebitnim napadom Anglije in so Rusijo pooblastile, da vse potrebno v tem oziru ukrene, se zdaj nekoliko čuje o tem, da hoče Rusija vendar v zvezi in sporazumno z Anglijo prijeti Turčijo. Pravijo da je to posledica carjevega bivanja na Angleškem. Obisku carjevemu na Angleškem so pripisovali veliko politično važnost. Sedaj sklepajo listi iz tega obiska navedeno sporazumljenje. Turški sultan se ba e že resno boji skupnega postopanja Rusije in Anglije proti njemu. Očividno je pač, da če se velevlasti zjedinijo za skupno postopanje, je turškega gospodstva v Evropi konec.

Francija in Rusija. — Ruska carska dvojica pride na Francosko v Cherbourg dne 4. oktobra. Dne 7. oktobra se o carjevi navzočnosti položi tu temeljni kamen velikemu mostu, kateri dobi ime po carjevem očetu Aleksander III. Priprave za dohod carjev so velike. Car obišče tudi francoski parlament, kjer se mu predstavita senat in zbornica. — O bližajočem posetu carja na Francoskem, pišejo listi mnogo. Poudarja se, da je prihod carja v Pariz velikega pomena in to za rusko-francosko zvezo in za ohranjenje miru sploh. Zatrjuje se tudi, da Rusija in Francija tem povodom skleneta vzajemno postopanje v Turčiji v tem smislu, da se Turčija ohrani. Karakteristično pri tem je to, da nobena velevlast brez Rusije ne upa nič proti Turčiji. Le če bi bila Rusija poleg, potem se da vse storiti. Kakor iz bivanja carjevega na Angleškem sklepajo na vzajemno postopanje Anglije in Rusije v Turčiji, tako i iz bivanja carjevega na Francoskem hočejo politiki izcimiti skupno postopanje Rusije in Francije v Turčiji. Bližnja prihodnjost bo pokazala, če bodo velevlasti res kaj ukrenile proti Turčiji, ali če ostane pri starem. Dobro bi pač bilo, če bi se tega malomarnega sultana prav pošteno prijelo.

Obrtnija.

Stavbenski red
deželnega stolnega mesta Ljubljane
z dne 25. maja t. l.

(Dalje.)

b) Neprolazni dimniki.

§ 65. Glede stavbe uporabe neprolaznih dimnikov se je držati nastopnih predpisov:

1. Neprolazni dimniki se smejo narejati okrogli ali kvadratični. Najmanjša izmera takih dimnikov je pri okroglih 0·17 *m* v premeru, pri kvadratičnih pa 0·15 *m* stranske dolžine in noben dimnik se ne sme narediti z manjšo ploskovno mero.

2. Vsaka kurilna skupina posameznih nadstropij, mora dobiti svoj dimnik.

Če se več nego dve kurišči priklopiti k takemu dimniku, tako je njegov rabni prerez na 300 cm^2, — to je pri okroglem dimniku premer na 0·20 m, pri kvadratičnem pa stranska dolžina na 0·18 *m* — razširiti. Praviloma je napeljati največ po tri kurišča v jeden dimnik. Več nego štiri kurišča napeljati v dimnik je pod vsemi okolnostmi nedopustno.

3. Notranja ploskev takšnih dimniških cevi mora biti kar najgladkejša.

4. Ozke dimnike je napravljati kolikor največ mogoče navpično. Postavljati jih na pošev pod 60 stopinj k vodoravni črti ni dopustno.

Zborni dimniki za odvajanje saj v klet se naj pri novih stavbah, kolikor mogoče, predpišejo.

5. Vsak neprolazni dimnik mora imeti spodaj, kjer se sam začenja in v podstrešji za to, da se osnaži saj, stransko odprtino s 40 *cm* višine in toliko širine, da je jednaka dimnikovemu premeru; to odprtino je napraviti primerno strešni konstrukciji, na vsak način pa tako, da je oddaljena od vsakega lesa.

Te odprtine je zapirati z dvojnimi železnimi snažilnimi durcima, ki imajo 0·03 *m* široko pripiro, tako da se na vseh štirih straneh trdo prepro na zid.

Durca je poskrbeti z dotičnimi številkami stanovanja in nadstropja.

Skupine takšnih snažilnih durec v podstrešji je napraviti tako, da se zapirajo z železnimi počez položenimi drogovi in narediti jih je, kolikor je največ moči, zunaj podstrešnih odelkov, da so dostopni od zveznih hodnikov.

Lesene konstrukcijske dele, ki so v bližini snažilnih durec, je najmenj v dolžini dimnikove telesnine obviti s pločevino.

6. Pri ozkih dimnikih, ki sezajo nad 1 *m* nad streho, je kolikor moči uporabljati kameninske nastavke.

7. Prepovedano je ustje dimnih cevij iz hiš obračati proti ulicam ali proti dvorišču.

Dimnice ali prekajalnice.

§ 66. Dimnice ali prekajalnice morajo biti proti ognju varno zidane, oblokane, z železnimi vrati zaporne in s kamenjem ali opeko pomostene.

Parnokotelske naprave.

I. Veliki kotli.

§ 67. Veliki parni kotli naj se kolikor moči postavljajo v pogreznjenih prostorih in oddaljeni od stanovanj. Od delaren morajo prostori za takšne parnokotelske naprave biti ločeni s polnim najmenj 60 *cm* debelim zidom (izvzete so neobhodno potrebne zvezne odprtine), smejo biti samo lahko pokriti in nikoli ne oblokani ali na vrhu zazidani. Izhodna vrata je v vsakem slučaju napraviti proti dvorišču tako, da se ven odpirajo.

Za postavljanje velikih kotlov je treba odobrenja stavbinskega oblastva, ki mora poprej v presojo nameravane naprave prouzročiti komisijonalno razpravo v zmislu §§ 23. do 25.

Parne kotle je vzidati po črtežih, katere je sestavil izdelovalec dotičnih parnih kotlov ter dotični potrdil državni nadzorni organ.

II. Mali kotli in kotliči.

§ 68. Za male posamezno uporabljane parne kotle se glede njih postavljanja dovoljujejo olajšave.

Mali kotli, to so takšni, katerih prostornina pri polni napolnitvi do zakonite vodovišinske marke ne presega 1 m^3, njih parni pritisek ne 6 atmosfer in njih kurilna ploskev ne 10 m^2, se smejo postavljati v hišah, v katerih stanujejo ljudje, in prosto v delarnah, če

1. v neposredno nad njimi se nahajajočih prostorih nihče ne stanuje in če v njih ne bivajo stalno delavci;

2. dimnik, ki sme biti tudi navaden dimovni odvod, presega najmenj višino strešnega slemena neposredno bližnjih hiš;

3. ostane kotel najmenj 3 *m* od vsake sosedne meje oddaljen.

Za postavljanje malih kotlov je treba odobrenja stavbinskega oblastva.

Za postavljanje kotličev, t. j. takšnih kotlov, katerih prostornina pri popolni napolnitvi do zakonite vodovišinske marke ne preseza 0·5 m^3, njih parni pritisek ne 4 atmosfere in njih kurilna ploskev ne 2·5 m^2, veljajo predpisi obstoječi za napravo kurišč.

Isti ne potrebujejo posebnega stavbinskooblastvenega dovolila, vendar mora uporabitelj pred obratovanjem s takšnim kotlom to naznaniti stavbinskemu oblastvu, dokazavši pritrdilo hišnega lastnika, in kakor pri velikih in malih kotlih, pristojnemu parnokotelskemu komisarju, ter pri tem položiti prepis zakonitega certifikata o parnem pritisku, o čemer mu je izročiti potrdilo izvršenega naznanila.

(Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

Navod o pridelovanju slame za pletenje.

Splošno.

Ker se za pletenje slamnatih kit večinoma uporablja samo pšenična slama, zato je v tem navodu, kadar je govorica o slami sploh, razumeti vselej pšenično slamo.

Pri pridelovanju slame je ravnati tako-le:

Nekoliko dni potem, ko se je osulo cvetje, se slama s koreninami vred poruje in v šopke poveže. Šopki naj bodo tolikšni, da jih je lahko z eno roko objeti. Te šopke je potem najpoprej prav dobro posušiti; med sušilom pa na nje ne sme priti niti dež, niti kaka druga moča. Suši se lahko na solncu ali tudi pod streho, n. pr. pod kozolcem ali na kakem drugem pripravnem prostoru.

Kadar so šopki suhi, se denejo na kup nekoliko obložе in najmanj 6 do 8 dni tako puste. Tako zloženi pa lahko ostanejo tudi veliko dalje časa, celo več tednov ali mesecev, to pa samo tedaj brez kvare, če so bili do dobra suhi, in če tudi med tem časom ni nobena mokrota prišla do njih.

Ko so se šopki dovolj uležali, se na ravno pokošenem travniku ali na pašniku prav na redko razgrnejo, tako nekako, kakor se razgane pahlajča. Tako razgrnjeni naj leže tri dni in tri noči. Tretji dan se obrnejo, da pride spodnja stran na vrh, in tako naj ostanejo zopet en dan in eno noč. Ko so se od zadnje rose posušili, je vse delo opravljeno.

Podrobno.

Pšenično slamo je zato tako zgodaj poruvati, da se ne primejo stebel temni madeži. Ko namreč pšenica dozoreva, se delajo po največ stebelcih bledi madeži. Ti madeži pozneje počrne, in z nobeno rečjo jih ni moči odpraviti. Taka madežasta slama je tudi mnogo manj vredna.

Toda tudi prezgodaj ruvati slamo, ni dobro, ker je steblo pri kolencu še premehko; zato se pri sušenju skrči in ga gre precej v izgubo. Da se kolikor mogoče natančno določi, kedaj je pravi čas ruvati pšenico, je treba za pletenje odmenjeno stebelce, to je oni del stebelca, kateri sega od glasu pa do prvega kolenca, samo iz zavitka potegniti in je na tistem mestu poskusiti, je li mehko ali trdo. Če je ondi zadosti trdo ter se torej ni bati, da bi se pri sušenju skrčilo, tedaj začneš lahko takoj ruvati. V obče je čas za to nekaj dni potem, ko se je cvetje osulo.

Vzrok, zakaj je ruvati slamo s koreninami vred, je ta, ker se šopki brez korenin nikakor ne morejo tako trdno povezati, da ne bi se poizgubilo precej stebelc, kadar so že suhi in se sem in tja prenašajo. Vezati je zategadelj dovolj trdno in blizu korenin. Za vezilo je dobra stara slama, v vodi namočena. Tudi ravno izruvana stebelca služijo, ali motvoz ali kje kako drugo trdno vezivo. Pripravna bi bila tudi kaka trdna trava, na pr. tako zvana „trda trava“.

Boljše je, da se napravijo šopki bolj majhni, k večjemu tako veliki, da jih je moči z eno roko obseči. Prst, katera se še drži korenin, je dobro otepsti.

Sedaj pride sušilo. Ves ta čas ne sme priti na šopke nikakršna mokrota, oziroma rosa ali dež. Dobro je torej, če se pšenica poruje takoj dopoldne kakega lepega dne, da poleži slama do večera na njivi in se že takoj prvi dan precej posusi. Šopki se potem neso vsak dan ob lepem vremenu na solnce in zvečer, predno prične padati rosa, ali če se pripravlja k dežju, zopet pod streho. Tako se ravna toliko časa, da je vse popolnoma suho. Šopki pa se posuše tudi na ta način, da se razobesijo takoj od začetka pod kozolcem ali na kakem drugem pripravnem kraju. Paziti je na to, da visi klasje naravnost navzdol, a ne morda po črez, ker tako se lahko stebelca skrive. Za to sušilo je pač treba dalje časa, prihraniš pa si dela, ker šopki lahko vise pod streho, kolikor časa hočeš. in jih ni treba tja in sem prenašati, da se dovolj posuše.

Kadar so suhi, se šopki lepo zlože na kup; klasje bodi obrnjeno na znotraj, korenine na zunaj, stebelca pa morajo vedno lepo ravno ležati. Tako ostanejo šopki najmanj 6 do 8 dni. Če potem ne utegneš slame še dalje obravnavati, ali če hočeš iz katerega koli vzroka počakati, ostanejo šopki lahko še na kupu. Gledati pa je na to, da se ne zmočijo in da se slama vzpričo tega ne ugreje in ne plesni. To bi bilo zelo napačno in bi lahko slamo do cela pokvarilo. Posebno je paziti, da niso mokra tla, kamor se položе šopki, da ne postanejo vlažni. Če je precej velik kup slame, je treba večkrat pogledati in ga od vseh strani preiskati, tu in tam izvleči kak šopek

ter si ga ogledati, če ni začel plesniti, ali če ne diši po plesnobi. Ako je kje kaj sumljivega, se mora kup takoj razdreti in šopke takoj na solnce in na zrak znositi, da se popolnoma posuše.

Če si kakor koli primoran, če ne zadosti suho slamo na kup dejati, tedaj napravi kolikor mogoče majhne in prav redke kupce, da more od vseh strani zrak do njih, pri prvi priložnosti pa jih zopet znosi na solnce. V tem oziru bodi sosebno skrben, ker že ena noč včasih zadostuje, da postane slama manj vredna. Če je dovolj suha, potem se ni treba nič bati, ker postane toliko lepša, ko leži.

Doslej je slama še vedno temnozelene barve, sedaj pa jo je treba beliti. V ta namen se prineso šopki kak lep dan zgodaj zjutraj na ravno pokošen travnik in se tukaj prav na redko razgrnejo, tako nekaho, kakor se razgrne pahljača. Stebelca pa ne smejo ležati druga nad drugim, ampak če le mogoče vsako samo za se. Seveda velja to samo za prednji del stebla, pri koreninah morajo šopki vedno biti zavezani. Nočna rosa in solnčni svit belita slamo. Slama naj tako leži tri dni in tri noči nepretrgoma. Tretji dan, takoj ko je suha, se šopki obrnejo, da pride spodnja stran na vrh, in potem naj se še enkrat orose. Ko se je ta dan slama posušila, je dobeljena in se spravi pod streho.

Pri beljenju je najbolj na to paziti, da slama ne postane rumena. Da se zabrani, je tako-le ravnati. Za beljenje naj se izbere tak čas, ko kaže za štiri dni lepo vreme. Slama naj se zlasti ne dene na kak travnik, kjer je dolga trava, ampak trava bodi kolikor mogoče kratka in gosta. Kak pašnik, posebno če je gričast in prisojen, je najpripravnejši za to. Prstena tla niso ugodna, n. pr. strnišče, zaradi tega, ker deževne kaplje lahko privzdignejo prst, katera se oprime slame in jo napravi madežasto. Na čistem produ ob vodi je tudi pripravno beliti. Gledati je, sploh na to, da se slama vselej, kadar jo zmoči rosa ali dež, kakor hitro mogoče zopet posuši; slama postane namreč rumena le od tega, če je za en pot predolgo na moči. Malo dežja, takoj za njim pa solnce, to je koristno za beljenje in je pospešuje. Dolgo deževje ali če se slama več dni ne posuši, škoduje slami; in sicer prve dni manj, zadnje dni to je proti koncu beljenja pa bolj. — Po večjem deževju je torej gledati na to, da se slama kakor hitro mogoče posuši; zato se mora brez ozira na druge okolnosti enkrat ali večkrat obrniti, posebno če še na dalje kaže dež.

Če je treba le še malo časa, da se popolnoma ubeli slama, n. pr. samo en dan še, in kaže hud dež, jo je vsekakor spraviti pod streho in jo morebiti pozneje o priliki še dati na belilo. Če je torej treba šopke pri lepem vremenu samo enkrat obrniti, se lahko primeri, da jih je ob deževju iz navedenih vzrokov dvakrat, trikrat ali pa še večkrat obrniti. V takih slučajih se tudi za beljenje namesto 4 dni potrebuje 5 do 6 dni. Sploh se ravna ta doba po večji ali manjši množini rose, katera pade po noči. Pomniti pa je, da se slama lepše obeli, če se obravnava ob manjši rosi, za to pa eden ali dva dni dalje časa. Ako je torej na izbiro prostora za belilo, izberi s kratko in gosto travo obraščen grič, kateri je proti solncu nagnjen. Ako je trava previsoka, jo je dobro prej pokositi.

Zelo je paziti tudi na to, da se slama preveč ne ubeli. To bi bilo v nekaterih slučajih jako napačno in bi lahko slamo storilo mnogo manj vredno, ali jo celo popolnoma izkazalo. Ni težko spoznati, če se predolgo beli, ker tedaj začne postajati slama sivkasta ali pa pepelnata; če se pa prav beli, je pa svetla in belorumena. Pomniti je, da je veliko boljše, ako se slama premalo, nego preveč beli.

Nekaj o umnem pridelovanju slame.

V naših krajih ni dosedaj še nihče poskusil pridelovati pšenične slame, kakršna je samo za pletenje. Zato naj povemo, kako po drugod, n. pr. na Laškem ravnajo. Prav tako bo najbrže tudi pri nas pridelovati slamo; če bo kaj drugače ukreniti, to se pokaže sčasoma.

Najprej je dognati, katero seme je najboljše za pšenično slamo, ker vsaka ni pripravna za pletenje. Vrsta, ki najbolj sodi za to, mora biti taka-le: Pšenica imej le majhno, drobno belo klasje; zrnje bodi zelo redko, a prav tikoma, Rese naj bodo majhne, kratke in belkaste. Stebelca morajo biti vsa enako debela zlasti sprednji del, tako imenovani pletič, ne bodi na konceh drobnejši kakor na sredi. Najboljša utegne biti tista vrsta, ki se ji pravi „bela résnica“. Pšenica, ki nima resastega klasja, je najmanj prikladna za pletenje. Tudi ne priporočamo pšenice, ki dela prav velike klase rdečkaste barve in z dolgimi resami.

Enako skrbno, kakor seme, je izbrati tudi pravo njivo za setev. Njiva bodi bolj plitva, precej pusta, spodaj kamenita; najboljše je. če leži na prisojnem griču. Solnce jo mora obsevati ves dan. Gnojiti je ne smeš. Za setev je vzeti semena skoraj trikrat toliko kakor navadnega, to pa tedaj, kadar hočeš pridelati fino slamo, kakršne največ žele. Primeri pa se tudi, da včasih bolj zahtevajo debelo, grobo slamo kakor fino; tedaj pa sej na njivo, ki je globoka in mastna, pa tudi pognoji, kolikor je treba. V tem slučaju moraš prav na redko sejati, ker po taki setvi so stebelca sosebno močna, debela. Tudi menjava njive je važna. Če seješ več let zaporedoma vedno na isti njivi pšenico, bodo stebelca nazadnje silno tenka. Ako pa premeniš njivo, boš vselej prvo leto pridelal debelo slamo.

Iz tega je razvidno, da je popolnoma od nas odvisno, če se ravnamo po povedanih pravilih, da pridelamo ali tanko ali debelo slamo.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

(Dalje.)

Jednajsto poglavje.

Dosežen smoter.

Če tudi je Talaverovo poročilo Kolumbu vzelo skoro slednjo nado na uresničenje njegovega načrta, se on vendar ni odločil, da bi ostavil Španijo, na katero so ga sedaj vezale srčne vezi. ki so bile sicer drugim tajne.

Jaz ne morem prenašati, — rekel je Kolumb svoji Beatrisi, — da bi ti očitali, da si se udala klativitezu. Najin zakon naj ostane tajen ljudem, radi moje in tvoje časti, naj ga že sedaj posveti cerkev.

In res sta se poročila čez nekaj dnij v nekem oddaljenem samostanu. (Mnenje, ki je vladalo dosedaj, da Kolumb ni bil poročen z Beatriso, je napačno, kakor se je pokazalo zadnji čas. Rajmund Bulda iz Valencije in Marcellino de Cirecca iz Madrida našla sta listine, iz katerih je jasno vidno, da je Beatrisa bila v rednem zakonu s Kolumbom.)

Ko so pokrovitelji Kolumbovi izvedeli, kako je razsodila junta, so si prizadevali, da najdejo sredstev, v drugič ga predstaviti vladarjema. To je bilo tem ložje, ker sta kralj in kraljica se le nerada odrekla od načrta, ki je obetal sijajne uspehe. Čez nekaj dnij je dobil Kolumb naročilo, da se ne sme oddaljiti od kraljevega dvora, kajti njegova stvar se bode vnovič pretresovala, kadar se le konča vojna. K temu pismu je bil priložen talon za 3000 maravedisov (2400 gld.), katere dobi iz kraljeve blagajne.

Dan pred naskokom na Malago je Kolumb prišel v kraljevo taborišče, da se znova predstavi kralju in kraljici.

Ko se je približal kraljevi palači, je našel okrog nje polno radovednežev, skozi katere se je le s težavo priril.

— Kaj se je zgodilo? — vprašal je poleg stoječega moža.

— Mari ne vidite, — glasil se je jako neprijazen odgovor, — da hočeta kralj in kraljica ogledati taborišče. Konji so že pripravljeni.

Kolumb se je naposled vrinil v krog radovednežev in videl, da so se odprla vrata palače in iz nje prišel višji kraljevi dvornik Alvaro de Portugal in višja kraljičina dvornica gospa Beatrisa de Bobadilja markiza de Moja. Nastala je grozna gneča. Vsi so se rinili naprej, da bi bolje videli izhod kraljeve dvojice. Kolumba so odrinili prav k durim kraljeve palače. To trenotje se je prikazal pri njem človek temne polti, bliskajočih se očij in od strasti izkaženega obraza...

Vsled nekega nejasnega čuvstva hotel je Kolumb odriniti tega človeka, a se mu je izmuznil kakor kača in kakor divja zver se zagnal na Alvaro in sunil ga s kindžalom v prsi.

— Presveta Devica, jaz umiram, je stokal nesrečnež s pretresujočim glasom in padel na tla.

Dvorni strežaji in stražniki pali so na morilca ali on jih je odrival od sebe, kakor otroke in planil s okrvavljenim mečem na markizo de Moja...

To se je zgodilo tako hitro, da bi markiza bila gotovo izgubljena, da ni bilo zraven Kolumba. Hitro kakor blisk je skočil mej fanatika in markizo in prijel ga za roko, v kateri je držal kindžal. Zastonj je morilec napenjal vse sile, da premaga nepričakovanega zaščitnika, posrečilo se mu je samo, da je nekoliko opraskal prsi Kolumbu z ostrim orožjem. V tem se je tolpa zavedla in planila na fanatika in ga v pravem pomenu besede raztrgala na kosce. Hrup je vzbudil tudi kraljevo zanimanje. Kralj je z kraljico prišel iz palače. Markiza je tresoč od strahu šla jima naproti.

— Bodi blagoslovljena Presveta Devica, — zaklicala je, — oslepila je blazneca, da ni napal njiju veličanstvi, temveč samo naju, zvesti slugi!...

— Gospod Alvaro, — zaklical je kralj.

— Nevarno je ranjen, vaše veličanstvo, — rekel je jeden dvornikov.

— In vi, markiza? — vprašala je kraljica s sočustvom.

— Ne, jaz sem nepoškodovana, — odgovorila je hitro markiza, — vsled poguma Kolumbovega se mi druzega ni zgodilo, kakor da sem se prestrašila.

— Ne vznemirujte se, gospa, — rekel je Kolumb, ko je stopil k njej. Vi veste, da jaz ne prejemljem hvaležnosti... Storil sem samo to, kar bi storil vsak človek na mojem mestu.

— Vi usipljete goreče želje na mojo glavo, gospod, — odgovorila je markiza, — in imate popolnoma prav... No, moj Bog, kaj vidim? Vi ste ranjeni?

Ni imel še časa, da bi jej branil, ko mu je že razkrila rano in nanjo položila svoj naglavni robec.

— O, gospa markiza, vi se po nepotrebnem trudite! — zaklical je Kolumb in se priklonil. To je samo navadna praska.

— To je vendar kri prelita zame, — rekla je s prepričanjem markiza. — Naj utrdi najino prijateljstvo! — Pozabite in odpustite, kar sem zakrivila proti vam; prizadevala si bodem to popraviti! Podajte roko in bodiva prijatelja.

Kolumb je stisnil ponujano mu roko ponosne gospe in čutil, da je goreče stisnila njegovo.

V tem je kraljeva dvojica se odpravila ogledat gospoda Alvara. Rana njegova se je pokazala jako nevarno. Strašna zguba krvi je tako ranjenca oslabila da je ležal, ne da bi se kaj ganil. Ko je kralj ukazal,

da mu morajo skrbno streči, si je še dal jedenkrat točno poročati o nesrečnem dogodku.

V tem se je markiza de Moja pod pazduho Kolumbu približala kraljici.

— Vaše veličanstvo — zaklicala je in ponižno se priklonila. — Tu je rešitelj mojega življenja, katero je do poslednje kaplje krvi vašega veličanstva. Zatorej se upam nadejati, da ne odrečete svoje milosti gospodu Kolumbu!

— Sprejmite mojo hvaležnost, gospod Kolumb, — odgovorila je kraljica. — Dokler nam Bog daje oblast in zmožnost vladati te dežele, se vaši interesi in načrti ne pozabijo. S tega trenotka jaz vas zmatram, da ste v kastiljski službi, če tudi se je dosedaj le redkokdaj kaj storilo v tej deželi brez odločitve in odobrenja kralja aragonskega.

Ta trenotek se je približal kralj.

— Jako me veseli, gospod Kolumb, — zaklical je prijazno, — da je vas sreča pripeljala ravno pravi čas, da ste odklonili nesrečo. Presveta Devica je tako očitno vodila vaše korake, da to naju navaja, da poštevava vaše predloge in načrte. Počakajte še malo. Kmalu se zasveti križ ne le nad Malago, temveč nad gradom Alhambo v Granadi. Potem ne bode ničesa oviralo uresničenja vaših načrtov!

— Potolažen bodem čakal ta čas, vaše veličanstvo, — odgovoril je Kolumb — in nizko se poklonil kralju.

— Da se pa vam zboljša gmotno stanje — rekel je kralj, — dobi naš kraljevski blagajnik ukaz, da vam izplačuje stalno plačo...

Vzlic trdni odločnosti kraljevi, minoli so meseci, da celo leta, predno je zmagal križ nad polumesecem. Malaga, Baca Mursija so se udale le po hudem uporu in še le po celi vrsti krvavih bitev je bilo mogoče prodirati proti Granadi. Znamenito jutro, ki je naredilo konec gospodstvu polumesecu na Španskem in ki je razvila krščansko zastavo kastiljsko nad visokim stolpom Alhambre, nastopila je še le v januvarju 1492. leta.

Kolumb se je dejanski udeležil vojne, vedno sledeč kraljevemu spremstvu; večkrat je osebno pokazal svojo hrabrost, zlasti pri obleganju Bace, kjer je navzočnost kraljice napolnila s pogumom vojake. Njegove osebne stvari se pa za las niso dalje premaknile, samo ljubezen do Beatrise, ki mu je dala sina z imenom Ferdinand, mu je pomagala, da je potrpežljivo prenašal počasnost na potu do uresničenja njegovih načrtov. Ker je vedno dobival samo zanikalne odgovore, je ostavil taborišče in zopet začel pogovore z vojvodama Medino Sidonijo in Medino Celi, a ko to ni imelo nobenega uspeha, je sklenil slediti nedavno dobljenemu povabilu francoskega kralja in ostaviti Španijo. Ko bi še tukaj nič ne bilo, ostala mu je še Portugalska. Njegovi portugalski prijatelji ga še niso pozabili. Njegov brat Jernej, ki se je bil preselil v London, se je z Moniko zopet povrnil v Lizbono, in je spremljal Dijaza, ki je odkril Nos Dobre nade. Kmalu je Kolumb dobil pismo od kralja Janeza II., naj pride v Lizbono, da se obnove dogovori o njegovih načrtih.

Pri tacih razmerah Kolumb ni mogel zgubljati časa. Ko je za trdno sklenil, da ostavi Španijo, je šel v samostan La Rabida, da vzame svojega staršega sina Dijega, ki je bil ondu v oskrbi in pod varstvom prijorja Marčene, da ga združi z ženo in drugim sinom.

Ko je spoštovani menih po sedemletni ločitvi zopet videl Kolumba mej zidovi svojega samostana in slišal, kaj je ta čas izkusil, bil je globoko ganjen. Ko je slišal iz ust samega Kolumba, da misli ostaviti Španijo, ga je to silno potrlo.

— O, sveti Jakob! Tako važna stvar naj se torej izgubi za mojo domovino? Ne, moj prijatelj Krištof, to ne sme biti! Še jedenkrat se posvetujeva in presodiva, kako bi se dali uresničiti načrti vaši... Ostanite ta čas tukaj pri svojem sinu, jaz pojdem v mesto in se kmalu povrnem.

Pater se je hitro oblekel in ukazal poklicati Dijego. Predno sta oče in sin preživela prvo veselje zaradi svojega sestanka, je menih že odšel v Palos. Kmalu se je povrnil v spremstvu svojega učenega prijatelja Garsija, Ferdinanda in paloškega mornarja Martina Alonza Pinsona. Ko so se pozdravili, se malo pogovorili, začeli so znova presojati Kolumbov načrt.

— To je res sramota, rekel je Ferdinand, — da se pri dvoru dosti ne zanimajo za vaš načrt, in ste prisiljeni ostaviti Španijo in oditi v Francijo!

— Meni samemu je težko, — odgovoril je Kolumb, — zdi se mi, ko ostavljam Španijo, da ostavljam svojo domovino. Poleg tega me vznemirja misel, da najdem pri drugem dvoru ista pomišljevanja in ista nezaupanja, kakor sem je našel na Portugalskem in na Španskem!

— Zato ni treba ostavljati Španije! — zaklical je razvnet Pinson. — Jaz sam imam dosti ljudij in vam dam na razpolago svoj denar in samega sebe... Čemu se je še potreba dalje dogovarjati z dvorom?

— Vi ste jako dobri, gospod Pinson, — odgovoril je Kolumb, srčno stisnivši roko mornarjevo, — toda tako se delati ne more; vojvodi Celi sta tudi hotela meni preskrbeti štiri ladije, toda podjetje je preveč veličastno, da bi je mogel izvršiti navaden smrtnik.

— Vi imate popolnoma prav, — odgovoril je prijor, — vaš načrt morejo uresničiti le vladajoči ljudje. Jaz vidim še jedno pot, katera morda pripelje k zaželenemu smotru.

— Kako pot? — vprašala sta patra tovariša.

— Druzega mi ne kaže, kakor sesti na mulo in kot bivši kraljičin duhovnik poprositi jo za avdijenco. Ona mi je ne odreče.

— Zaklinjam se pri sv. Jakobu, našem patronu, vi imate prav! — zaklical je Ferdinand. — Pa spomnite se na svoja leta in na težave potovanja...

— Res sem star, — rekel je smehljajoč se pater, — pa poglejte moje živce, tako so še krepki, da bi prenesel potovanje z gospodom Kolumbom do konca sveta.

— O, prečastiti oče, — zaklical je Kolumb, — s čim pa jaz zaslužujem to požrtovalnost?

— Z vašimi plemenitimi namerami, sin moj — odgovoril je prijor. — Kdo je toliko trpel za idejo kakor vi in jej ostal zvest, — ta je vreden zaupanja vseh poštenih ljudij, tem bolj, ker ima vaša zadeva tudi namen razširjati vero Kristusovo. Zato ostane pri tem, jaz pojdem, vi pa počakajte tu v samostanu poročila o uspehu mojega prizadevanja.

In plemeniti naudušenec je še tisti večer ukazal osedlati svojo mulo in odpravil se na kraljevski dvor, pustivši Kolumba v samostanu v gostih. Častiti pater je, da se kaj ne zamudi, potoval naravnost čez od Mavrov nedavno vzete dežele v novo osnovano mesto Santo-Fe, od koder je kraljeva dvojica vodila oblegovanje Granade.

Kraljica Izabela je takoj vsprejela bivšega svojeda duhovnika.

— Kako je lepo, častiti oče, — zaklicala je, — da ste se spomnili nas in prišli z nami veselit se zmage nad neverniki!

— Vaša zmaga me seveda veseli, kraljevska moja hči, a odkritosrčno povem, jaz sem semkaj prišel še iz nekega druzega povoda!

— Iz druzega povoda? — zaklicala je kraljica; — kaj je tacega?

— Oprostite, vaše veličanstvo, da se drznem vas vznemirjati s svojo stvarjo.

— Govorite kar naravnost, rada bodem vas poslušala — odgovorila je kraljica.

— Da, blagoslovi vas, Presveta Devica!... Torej, — nadaljeval je pater naudušujoč se, pri misli, da bode mogel razložiti Kolumbovo zadevo v pravi luči. — Usojam se opozoriti svojo duhovno hčer in zapovednico na človeka, kateri je pred sedmimi leti prišel pred vrata mojega samostana z otrokom umirajočim od glada, in ki je s tega časa mnogo hudega pretrpel pri dvoru vašega veličanstva zaradi svoje ideje in svoje udanosti do znanosti, zaradi svojega teženja po svetlobi in omiki! Borba s temo, ki ga je obdajala, je izcrpala sile njegove, toda pogasila ni božestvenega ognja v prsih njegovih. On hoče ostaviti Španijo! Mari ta svetilnik, katerega je prižgal sam Bog, naj bode zgubljen za Kastilijo in mari naj zasije v drugi deželi? Ne, jaz, ne morem verjeti, da bi vaše veličanstvo to dopustilo! Vi ste mu obetali pokroviteljstvo in podporo, mari naj tesnosrčne sveti ljudij, ki ne pojmejo njegove velike odmembe, zmagajo nad odkritosrčnim in velikodušnim srcem duhovske hčere? Mari ona ne razume, da načrti gospoda Kolumba niso prazne sanjarije, temveč svetle ideje, katerih uresničenje pokrije z večno slavo krono Kastilije in Aragonije?

Vsled naudušenih besed prijorjevih se je kraljica zamislila. Povesila je oči in premišljevala. Naposled je vzdignila glavo in radovedno pogledala v prijorja.

— Ste li res naredili dolgo pot iz vašega samostana semkaj samo za to, da prosite za Kolumba? — vprašala ga je.

— Nisem se ustrašil te poti, — odgovoril je z dostojnostjo pater, — kakor bi se tudi ne bal podati na pot s Kolumbom, ako bi vaše veličanstvo to želelo, kajti njega varuje Bog. Bog bode pripeljal njegovo ladijo v varno pristanišče, kajti njegovo podjetje ima namen razširjati slavo božjo. Kaj se je meni, slabemu smrtniku bati pod takim varstvom?

Kraljica je bila ganjena, a ni spregovorila besede v odgovor in obrnila se je k svojej svetnici markizi de Moja, ki je bila v avdijenciji.

— Markiza, kaj pa vi mislite o idejah in načrtih gospoda Kolumba?

— Vdihnil jih je sam Bog! — zaklicala je markiza s trdnim prepričanjem.

— Torej ste tudi vi o njih prepričani? A jaz se spominjam, da ste še nedavno vi popolnoma drugače mislili in njegove načrte imeli za sanjarije domišljavca in klativiteza.

— To priznavam in globoko obžalujem svojo zmoto.

Kraljica je malo pomislila, potem je pa šla k svoji pisalni mizi, vzela pero in zapisala nekaj vrst.

— Samo z upanjem na božjo pomoč v tej stvari — rekla je stopivši k prijorju, — se udajam vašemu prepričanju, če tudi se je junta jako neprijazno izrekla v Salamanki. Tu je nakaznica na izplačilo 2000 maravedisov iz moje blagajnice. Pošljite k nam vašega Kolumba, da se še jedenkrat pogovorimo ž njim.

— Da blagoslovi Bog vašo odločitev! — zaklicala sta prijor in markiza, poljubuje kraljici roko.

— Pa vi ne smete izključevati kralja iz naše zveze, — pristavila je Izabela. — Kralj nikakor ni prijazen načrtu gospod Kolumba, a upam ga dobiti na našo stran.

— Če je načrt gospoda Kolumba si pridobil tako zagovornico, kakor ste vaše veličanstvo, — odgovorila je markiza de Moja, — je stvar že zagotovljena. Hitite, častiti oče, sporočit voljo naše kraljice gospodu Kolumbu!

Častiti menih ni zgubljal časa. Hitro je odposlal Kolumbov denar s pismom o uspehu avdijence in ta se je odpravil na pot. Ko je prišel v granadsko taborišče, ga je veselo vsprejel Alonz Kvintanilja. Čez nekaj dni je Kolumb bil priča, ko je pala Granada. Videl je Boabdilja poslednjega mavriškega kralja, ko je

izročil ključe Alhambre španskemu kralju in kraljici. Veselje je napolnilo vsa srca. Polumesec je vladal 800 let na Pirenejskem otoku in sedaj se je za zmiraj umaknil krščanski zastavi, ki je vela na stolpu Alhambre.

Kraljica je držala besedo, katero je dala prijorju samostana La Rabida in markizi de Moja. Znala je kralja tako pridobiti za načrte Kolumbove, da je naravnost, ko se mu je Kolumb predstavil, da je častital k padu Granade, imenoval komisijo za pretresovanje pogodbe ž njim. Žal, da se je predsedstvo te komisije zopet izročilo staremu Kolumbovemu nasprotniku Ferdinandu de Talavera. Ker je bil ta čas imenovan za nadškofa granadskega, je imel še večji vpliv, kakor pri zasedanju junte v Salamanki. Seveda sedaj se stvari sami ni mogel naravnost upirati, ker se je kraljica naravnost izrekla za nje; a zviti menih je stavil Kolumbu take pogoje, da bi veliki mornar ne dobil za-se nobenih ugodnostij, če se stvar tudi posreči.

Take so bile razmere, pri katerih se je začelo zasedanje komisije v Granadi. Ko so pripeljali Kolumba v dvorano in je ta zasel svoje mesto, je nadškof otvoril zborovanje.

— Kralj naš in kraljica sta naklonjena vašim predlogom, — začel je, — ne ozirajoč se na to, da se je junta v Salamanki izrekla proti njim. Sedaj mi moramo določiti pogoje pogodbe za obe stranki. Koliko ladij in koliko mornarjev je treba za vaš smoter?

— Upajoč na božjo pomoč, — odgovoril je Kolumb, — ne zahtevam dosti sredstev. Treba mi je le dveh ali treh lahkih ladij pod zastavo Kastilije in Aragonije in toliko mornarjev, kolikor jih je treba mej vožnjo.

— Člani komisije so se začudeno spogledali, ko so slišali tako skromne zahteve.

— Torej samo s tremi ladijami se hočete podati na neznano pot na zapad? — opazil je nadškof. — Če tudi je kastilska blagajnica izpraznena, vendar se tako število ladij vam lahko dovoli brez vsacih težav. Vi seveda zahtevate, da bodete imenovani za poveljnika ekspedicije.

— Gotovo vaša prevzvišenost. Zahtevam pooblastil admiralovih. Če tudi je število ladij majhno, vendar so nevarnosti velike. Zato pa mora človek, na katerega ramenih leži odgovornost za tako podjetje, imeti vso oblast, katero dajo vladarji.

(Dalje sledi.)

Novice.

— **Cesarjev god** bodo slovesno praznovali avstrijski narodi dne 4 oktobra t. l. proseč Vsemogočnega, da ohrani še na mnoga leta predobrega vladarja. Ljubljanske šole praznujejo cesarjev god jutri dne 3. oktobra.

— **Državnozborska volitev.** Pri dopolnilni državnozborski volitvi za državni zbor je izvoijen z 161 glasovi proti 104 glasovi g. dr. Šušteršič, čemur se ni čuditi pri strašni agataciji, ki se je bila razvila od neke strani zanj. Narodni kanditat se je bil pred volitvijo odpovedal kandidaturi. Krščanski socijalni kandidat g. dr. Gregorič je dobil 104 glasove, mej tem večina glasov narodne stranke. Mej katoliško in krščansko-socijalno stranko se je pokazal hud razpor, o katerem pa sodimo, da se poravna do prihodnjih državnozborskih volitev.

— **Dopolnilna deželnozborska volitev** za kočevsko-ribniški in velikolaški okraj namesto pokojnega kanonika Kluna se bo vršila dne 29. oktobra

— **Slavnostna procesija** povodom kronanja kipa žalostne Matere Božje pri sv. Justu v Trstu, ki bi se bila imela vršiti dne 20. septembra v dan kronanja, a se vsled skrajno neugodnega vremena ni mogla, vršila se je najslovesneje dne 27. sept Procesije se iredentarski mestni zastop ni udeležil, pač namestnik Rinaldini. Pravijo, da se je slavnosti udeležilo do 100.000 oseb. Lep slovenski značaj so dali procesiji Slovenci, ki so kot večina udeležencev slovenski molili in peli.

— **Kmetijsko kemično poskuševališče** se ustanovi v Ljubljani. Poljedelsko ministerstvo je naročilo načelniku kemičnega poskušališča v Celovcu g. dr. Ernestu Kramarju, da izvrši v ta namen potrebne priprave.

— **Tovarno** za izdelovanje železnin in električno centralo za razsvetljavo Kamnika z električno lučjo, namerava graditi inžener g. Ivan Spalek.

— **»Zveza« vojaških veteranskih društev za Kranjsko** se osnuje. Dotična pravila je deželna vlada že potrdila.

— **Mestna hranilnica v Radovljici.** V mesecu septembru je 57 strank uložilo 11.530 gld. 92 kr., 15 strank uzdignilo 2.301 gld. 4 kr., 14 strankam se je izplačalo posojil 5.984 gld 12 kr. Stanje ulog 47 874 gld. 47 kr., denarni promet 35 579 gld. 85 kr.

— **Samomor.** Dne 20. sept je skočil 37letni Ožbald Pengov iz Duplice v kamniškem okraju v potok Žabjek in je utonil. Mož je bil močno pijančevanju udan.

— **Ubila** sta v poboju dne 19. septem na Hujah pri Kranju brata Franc in Janez Jezeršek iz Kranja Franca Zupana iz Huj

— **Sreča v nesreči.** Minoli torek popoldne je peljal Turkov hlapec Knez iz Mestnega trga pa ozkih Krojaških ulicah dvoupležen voz peska. Konja sta po strmi ulici hitro vozila. Ob voglu za Ljubljanico bi se bilo moralo z vozom zaviti, pa zlomilo se oje, konja je pognalo dalje proti ograji za Ljubljanico. Ograja se je zlomila in konja sta z vozom vred zagrmela v vodo. Hlapec je prej odskočil. Dasi bi bila lahko nesreča hotela, da bi se bil ubil hlapec in oba konja, se vendar nobenemu ni nič posebnega pripetilo, le voz je ves razbit. Potegnili so namreč konje srečno iz Ljubljanice

— **Ulomili** so v noči od 23. na 24. sept. neznani tatovi v kupčijo Janko Travna na Glincah pri Ljubljani in odnesli 500 gld. denarja, nekaj zlatnine in srebrnine.

— **Nesreča na železnici.** Dne 26. sept. zjutraj je pri Podnartu na gorenjski železnici vlak povozil 50letnega čuvaja Gašperja Jereba. Mož je malo preveč pogledal v kupico nesrečnega „jeruša“ in zašel na železniški tir ter je bil ondu obležal.

— **Neusmiljena mati** se mora pač imenovati posestnica Barbara Jerman iz Preserja, občine Homec v kamniškem okraju, ker je imela že od letošnje pomladi svojo 21letno blazno hčer zaprto v vlažni kleti, katera nima nobenega okna. Nesrečni hčeri ni mati dala niti slame za ležišče. Proti neusmiljeni materi se je pričela kazenska preiskava. Hčer so odvedli v blaznico v Ljubljano.

— **Poskušen samomor z žganjem.** 46letni knjigoveški pomočnik Miha Ferroi v Trstu sprl se je te dni s svojo zakonsko polovico ter v svoji razburjenosti sklenil umreti. Napil se je žganja, kolikor si ga je mogel usiliti ter obležal kakor mrtev. Iz ust so mu se cedile sline, a dišalo ni nič kaj prijetno okolu njega. Ni torej čudo, da so si mislili domačini, mož si je zavdal. Pozvali so zdravnika. Le-ta je dal „bolnika“ prenesti na bolniško postajo. Tam so mu izprali želodec ter ga zatem poslali v bolnišnico, ker so mu bili živci zelo razburjeni.

— **V občinsko blagajnico vlomili.** V Gabrovu na Hrvatskem so vlomili tatovi v občinsko pisarno. Odnesli niso le vsega denarja iz blagajnice, temveč tudi vse važneje spise. Nekaj sumljivih oseb so že zaprli.

— **V gorah ponesrečil.** Oficijal vojaško-geografičnega instituta na Dunaji Adolf Pichler je bil poslan v Trbiž, da izvrši tam razna kartogafična dela. Pichler je te dni delal na neki gori, pri povratku pa je padel v brezno in se tako pobil, da ni upanja, da bi ukreval

— **Velik požar.** Pogorela je v Bentonu Harboru Ameriki Yores operna hiša, ter več druzih poslopji. Ednajst ognjegascev je našlo žalostno smrt pod razvalinami, veliko oseb je bilo poškodovanih pri tem požaru.

— **Obsojen pastor.** Pastorja v Kladovu na Nemškem obsodilo je stettinsko sodišče v sedemletno ječo zaradi poneverjenja cerkvenega premoženja, ponarejevanja cerkvenih knjig in bankerota. Mož je še nedavno pri krščanskih socijalistih igral važno vlogo.

— **Roparji v Turčiji.** Brata avstrijskega podkonzula v Seresu Zlatka so nedavno odpeljali roparji v gore Zahtevali so 20.000 frankov odškodnine. Turška vlada je dala denar za odkupnino, a vojaki, ki so imeli izročiti denar, so skušali roparje vjeti. To se jim ni posrečilo. Roparji so pa vsled tega Zlatka umorili.

— **Štrajk v Duhcovu.** Okrog Duhcova na Češkem je v premogovnikih kacih 1000 delavcev ustavilo delo. Govori se, da se začne štrajk tudi v drugih rudnikih

— **Štrajk železniških sprevodnikov.** Na kanadski pasifični železnici so ustavili delo skoro vsi sprevodniki. Promet je zaradi tega jako oviran

— **Sleparski bankir.** V Berolinu so zaprli bankirja Schneiderja, ki je poneveril njemu zaupane glavnice. Zgube pri njem največ nepremožni ljudje. Jeden ponočni čuvaj zgubi 8000 mark.

— **Zaprli so** v Berolinu pomočnega delavca Ferdinanda Eukericha, katerega dolže, da je igralki Mariji Höllrigl na Dunaju ukral za 2500 dragocenostij.

— **Danski novinar** je stavil s prijatelji, da pride okrog sveta brez vsacega denarja. Stavo je dobil. Po celem potu si je priprosil potrebni živež in pijačo. Kjer ni bilo milodarov, si je z delom prislužil jedilo in pijačo.

— **Zasuta delavca.** V Chandlerjevem rudniku v Ameriki podsuta rojaka, Anton Žneider in Marko Majerle, sta srečno prebila v zasipu dva dni. Zasulo ju je v sredo 2. m. m. ob 10. uri zvečer, odgrebli pa so do njih v petek 4. sept. ob 2. uri popoludne. Dva dni in dve noči nista zavžila ničesar, k sreči bilo je nekaj razpoklin, po katerih jima je prihajal sveži zrak, sicer bi se gotovo ne rešila smrti.

— **Zaprt poštni praktikant.** Na Dunaju zaprli so poštnega praktikanta Pollaka, ki je ponaredil poštnih nakaznic za 12.000 gld.

— **Kraljeva neolikanost.** Veliko kratkočasnih dogodbic se pripoveduje o zadnjem perizijskem šahu, katere je doživel potujoč po Evropi. Ko je prvič obiskal London, pričakovali so ga angleški visoki krogi, da odpre kadrilo s kneginjo valško. Vkljub vsi dostojnosti je šah odklonil plesati s kneginjo, češ, da je presuha ter izbral izmed mnogih jedno najbolj korpulentnih, kneginjo pl. Teck. Jednako nedostojno se je vedel v Parizu l. 1873

— **Ubita morilca.** Množina našemljenih mož je vlomila po noči v ječo v Glenceou v Ameriki, kjer sta bila zaprta Darman Musgrove in Cing Mars, ki sta meseca junija umorila Jožef Rogersa. Ker je množici jetničar delal ovire, ga je ta privezala k stolu. Na to zvežejo morilca, jima zamaše usta in ju odvedejo do bližnjega mostu in ondu obesijo. Prvi je bil spoznan morilec druge vrste, drugi še ni bil zaslišan.

— **Preprečena nesreča na železnici.** Pri Angeru na severni železnici sta dva delavca železniško šino položila čez železniški tir, da bi vlak skočil s tiru. Železniški čuvaj Dulo je to opazil in šino odstranil. S tem je zabranil veliko nesrečo. Zlodejca so že dobili in zaprli.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 26. sept. t. l.: 58, 1, 42, 71, 28.

V Trstu dne 26. sept. t. l.: 30, 87, 85, 33, 40.

V Pragi dne 30. sept. t. l.: 70, 53, 1, 49, 35.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 26. sept. 1896. Pšenica gld. 7·80 kr., rž gld. 6·20 kr., ječmen gld. 6·— kr., oves gld. 6·50 kr., ajda gld. 8·50 kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 5·30 kr., leča gld. 11·— kr., grah gld. 10·— kr., fižol gld. 9·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Velika 50 krajcarska loterija v Inomostu.

Srečkanje vže 7. novembra.

Glavni dobitek (1)

75.000 kron

v gotovini z 20% odbitka.

Srečke á 50 kr. priporoča J. C. Mayer, bankir v Ljubljani.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.